

Одликован Хари Алекса Рус

Трифунданска прослава у Калазу

СНН

Интервју: Зорица Степанов

Помоћ матице Црквеном музеју

ПОЛИТИКА

Дан државности на црвено слово верског календара

„Сретење је један од најважнијих датума у верском, политичком, културном и историјском календару Србије и зато је уписано црвеним словом.“

Никада се раније 14. фебруар није прославио у Србији (и Републици Српској) тако помпезно и свеобухватно као овог пута. Сећања, парастос, изложбе, топовски плоти, дефилеи бродова, додела одликовања, дронави у бојама српске заставе, ватромети и много тога обележили су Дан државности Србије, празник посвећен Првом српском устанку, првом Уставу модерне Србије и Сретењу, важном датуму у православном календару, који увек пада 40 дана након Божића.

„Сретење је један од најважнијих датума у верском, политичком, културном и историјском календару Србије и зато је уписано црвеним словом. Тај дан има велику симболику и значај, јер су ослободилачка револуција, организација и уређење државе тесно повезани и међусобно се условљавају“, рекао је председник Србије Александар Вучић након доделе одликовања заслужним појединцима и установама.

Према његовим речима Први српски устанак, подигнут пре тачно 220 година, и Сретењски устав, усвојен 1835, били су резултат дуготрајних историјских процеса, током којих је један народ успео да преживи упркос огромним раслојавањима и расељавању и сачува дух и оно најбоље у себи.

„Људи су ти који су имали снаге да оба та два велика посла изнесу, често по цену сопствене жртве, али су њихови снови били толико велики да су се морали остварити. Карађорђе Петровић, кнез Милош Обреновић, Димитрије Давидовић – сви они су не само заслужни очеви ове државе и нације, већ и пример огромне вере и моћи“, додао је Вучић на свечаности у згради Генералног секретаријата

председника Републике, на Андрићевом венцу у Београду. Панои с ликом двојице оснивача српских династија били су део декора, а Вучић је посебно истакао Карађорђеву снагу и храброст и политичку мудрост кнеза (књаза) Милоша.

Ђорђе Петровић, познатији као Карађорђе (Црни Ђорђе), био је, као што знамо из историје, вођа (вожд) Првог српског устанка, започетог 14. фебруара 1804. у Орашцу. Са својим саборцима дуго је одолевао вишеструко надмоћнијем непријатељу, јединицама Османског царства, али је након пада Београда 1813. морао да побегне из земље. Отишао је у Аустрију, која га је изручила Русији, и живео је у Бесарабији четири године. Вратио се у Србију, где су га убили људи Милоша Обреновића, наводно из страха да би Порта у Цариграду могла да пувуче олакшице дате Србији након Другог српског устанка из 1815.

Упркос том злочину, кнеза Милоша многи описију као великог политичара и дипломату, који је подигао углед Србије у Европи у првој половини 19. века. Мада неписмен слао је младе људе на школовање у Беч, Пешту, Петроград, Париз, али се у земљи понашао као тиранин. То је изазивало револт старешинског слоја, који су га натерали да прихвати правни акт којим се ограничава његова власт.

Израда Устава поверена је Давидовићу, Србину школованом у Бечу, који је био лекар и лични секретар књазов, касније државни секретар и министар. Назван је „Сретењским уставом“, јер је усвојен 14. фебруара, али је живео само нешто дуже од месеца дана. Поделом власти на извршну, судску и законодавну, као и другим демократским начелима, надахнутим Француском револуцијом из 1789, био

Одликован и Хари Алекса Рус

Поводом Дана државности, председник Србије Александар Вучић доделио је одликовања заслужним појединцима и установама. Међу њима био је и Хари Алекса Рус, председник Управног савета Развојне банке Савета Европе, бивши амбасадор Мађарске при Савету Европе, Србин, пореклом из Деске, којем је уручен Орден српске заставе трећег степена.

је толико модеран и либералан да је засметао тадашњим великим силама – Турској, Русији и Аустрији, па је суспендован.

Уместо њега донет је турски „хатишериф“, који је такође битно ограничио моћ властодршца, па је књаз Милош 1839. одлучио да оде из Србије и препусти власт једном (Милан), а затим другом сину (Михаило). Први је, од детињства болешљив, рано умро, а други се понашао као отац па су га уставобранитељи сменили и на чело земље довели (1842) Карађорђевог сина Александра. После 16 година наследио га је поново кнез Милош, али на кратко – преминуо је 1860.

Карађорђевог лик је, ипак, више ушао у колективно сећање Срба, ма где они живели. Испред његовог споменика у Орашцу венце су положили потпредседник Владе, министар војске и председник Српске напредне странке (као изасланик председника

Вучића) Милош Вучевић и председник Републике Српске Милорад Додик, а сем њих двојице присутнима се обратио и српски шеф дипломатије Ивица Дачић. Пре тога владика шумадијски Јован (Младеновић) служио је парастос погинулим у Првом српском устанку.

Свечано је било и у Крагујевцу, у згради Старе општине, где је и донет Сретењски устав, који је у много чему био узор не само каснијим највишим правним актима Србије, већ и неких других европских држава.

„Идеје и идеали садржани у Сретењском уставу одлучно су и јавно прокламовали темељне вредности, које вековима баштини српски народ. Слобода, независност и мирољубивост само су неки од тих идеала“, изјавила на поменутом скупу, Сретењској академији, премијерка (у техничком мандату) Ана Брнабић.

Срђан Басић

Орбан: Србији је место у Европској унији

Председник мађарске владе Виктор Орбан се још једном заложии за што скорији пријем Србије у Европску унију, а министар спољне трговине и шеф дипломатије Петер Сижарто је изјавио да „није фер“ да се њено прикључивање условљава признавањем независности Косова.

„Потребно је завршити одавно започето проширење ЕУ пре него што се крене са преговорима око пријема Украјине. Ту пре свега мислим на Србију, а ако то не учинимо изгубићемо је, јер она има и друге опције, изабраће сарадњу са другим партнерима, а управо је склопила споразум о слободној трговини са Кином“, истакао је Орбан за магазин „Гласови Европе.“

Мађарски лидер је поручио да ће проширење ЕУ на земље западног Балкана бити „приоритет Будимпеште“, када она 1. јула преузме улогу председавајућег у Унији.

Истоветан став, природно, има и Орбанов најближи сарадник, Сижарто, некадашњи премијер портпарол, а већ пуну деценију министар уздању на будимпештанском Бем тргу.

„Пројекат проширења ЕУ је недорешен, а верујемо да Унији више треба западни Балкан, него обрнуто. ЕУ пати од губитка конкурентности и све мање важности у глобалној политици, делом и због рата и ратног замора, а проширењем би добила нову свежину и замањ“, истакао је Сижарто у Петрињи, где је присуствовао отварању нове основне школе, разо-

рене у земљотресу крајем 2020. године, а у коју је мађарска влада уложила 22 милиона евра.

Шеф мађарске дипломатије сматра да је Србија спремна да уђе ЕУ и да без ње, као најснажније државе западног Балкана, нема стабилности у том региону.

„Отуђење Србије је најгора могућа тактика, а повезивање њеног уласка у Унију са нормализацијом односа са Приштином није фер, јер тај процес не зависи само од Београда“, додао је Сижарто у интервјуу хрватској агенцији Хина.

Честу антизападну и антиевропску реторику председника Србије Александра Вучића мађарски министар објашњава осећањем разочарења због „изостанка приближавања члан-

ству упркос испуњеним критеријумима“. „Србија је поносна нација, зато верујем да Брисел мора да промени приступ и да екс-катедру (давање лекција – прим, аут) замени разговорима очи у очи“, наставио је Сижарто.

Понављајући да је Мађарска „апсолутно заинтересована“ за стабилност западног Балкана, мађарски министар је објаснио и зашто је званична Будимпешта против санкција председнику Републике Српске Милораду Додику, коју су увеле САД и Велика Британија.

„Европске санкције никада нису успеле и нема смисла кажњавати демократски изабраног челника, јер то само погоршава ситуацију. Уместо санкција потребни су дијалог и расправа, а кроз разговоре са Додиком представници Брисела би схватили да је он посвећен европском путу“, закључио је Сижарто.

Срђан Басић

Форум у Сеједину

И Сејединци рекли „да“

Неопходни кораци у састављању целокупне документације, потребне за формулацију предлога одлуке у тачки предвиђеног дневног реда прве овогодишње седнице Скупштине Самоуправе Срба у Мађарској, која гласи о издвајању сејединске Српске школе и сејединског Српског забавишта из СОЦ „Никола Тесла“ после краћег застоја, без присуства в.д. вишег руководиоца Центра, Анице Пандуровић, направљени су на лицу места, у тангираним институцијама у Сеједину.

Приликом сусрета са представницима Самоуправе Срба у Мађарској, као власником ових установа, председницом Вером Пејић Сутор и правним саветником Денешом Немешом, односно, парламентарним заступником српске заједнице Љубомиром Алексовом, о перспективама школе и вртића, о постојању конкретних га-

ранција за несметано функционисање и проширивање будуће установе, о потреби издвајања из „Тесле“ о евентуалним предностима након осамостаљења новоосноване образовне институције, дискутовали су најпре запослени у школи и вртићу. Првенствено су се тражила објашњења на неке нејасноће: зашто је потребно да се издвајање изврши и дали се могу очекивати неке негативности након издвајања. Из одговора надлежних се дало закључити да ситуација неће бити лошија, поготово ако се узме у обзир да је радницима још на самом почетку процеса нагвештено да уколико дође до одвајања може да се деси да неће добити плату, да ће се школа укинути, да ће доћи до разних селидби, односно, да са толиким бројем деце школа и вртић неће моћи да опстану и самостално функционису.

Умирујући одговори одговорних из Будимпеште подстакли су и васпитачице и школски педагошки кадар да се одлуче за издвајање. Како је рече-

но, неће бити горе након издвајања и оснивања нове установе, а са правом се поставља питање: да ли ће моћи да буде боље?

Одговор је дат већ на једној ранијој седници Скупштине, а са којим су сагласни били и скупштинари који нису подржавали раздвајање, или су били става да је раздвајање још прерано, наиме, сматра се да ће у новој форми сејединска институција путем конкурса моћи да дође до већих финансијских средстава.

Исто поподне, у школској зборници, на почетку дискусије представника родитељске заједнице, вртића и школе, постављено је питање да ли је сачињен извештај о финансијском пословању тангираних установа, а оправданост постављања таквог питања је разумљива, пошто су се родитељи раније изјаснили да располажу са информацијама од пре две године,

према којима, евентуалним прераним издвајањем, због недовољног броја деце, сејединским институцијама прети финансијски колапс. Ради објективности, родитељи су информисани о постојању потписаног важећег уговора између Самоуправе Срба у Мађарској и надлежног владиног органа о допунском финансирању функционисања српских народних школа, који захвата како школу, тако и забавиште у Сеједину, што значи, тим уговором обезбеђена је финансијска позадина за функционисање.

Ова информација је делимично умирила забринуте родитеље, који су затражили из прве руке релевантне информације о разлозима престајања радова на школској згради на Тргу Калвин, односно, о њеној будућности, у коју су и школа и вртић, према првобитном плану, требали да се усеље већ пре годину дана. У кратким цртама скицирана је садашња сурова реалност, али је предочено да се ради на припреми расписивања новог тендера за проналажење новог извођача, а са расположивим средствима на рачуну Самоуправе Срба у Мађарској и додатно издвојеним финансијама из овогодишњег државног буџета, потпуна адаптација објекта моћи ће се реализовати, што значи да би 2025/2026. школску годину Сеједински српски вртић и основна школа са српским наставним језиком могли да почну у обновљеној згради.

Процес издвајања завршава се, зависно од одлуке Скупштине, или 1. јула, или 1. августа текуће године, оснивањем установе под називом Сеједински српски вртић и основна школа са српским наставним језиком.

Миленко Радић

Мало пара и за скромне жеље

На првој овогодишњој седници Српске самоуправе у Новом Сентивану констатовано је да је бирано тело буџетску годину отворило са минус један милион форинти. Задужење је било неминовно, наиме, за што бржи завршетак послова око подне изолације две просторије у месном парохијском дому, који Самоуправа, захваљујући улагањима средстава у обнову саме зграде, користи бесплатно, враћен је тражени и добијени предујам од сеоске самоуправе. Тај део објекта је заштићен од навлачења влаге, па се светосавска прослава могла одржати у просторијама са новом бетонском подлогом на коју треба још поставити под. Истовремено, за ову годину, такође од сеоске самоуправе, српска самоуправа је добила нових милион форинти предујама за модернизацију прикључка зграде на главни електрични вод.

Према досадашњим пристиглим понудама, није сигурно да ће позајмљена свота, коју самоуправа треба селу да врати почетком следеће године, бити довољна за прикључење на мрежу — чуло се на седници тро-чланог тела на којој је позив добила

и Мина Веселинов, председница Удружења српске заједнице у Новом Сентивану. У вези са финансијама речено је да ће, поред добијених средстава за функционисање, Самоуправа на располагању стајати једино средства, која се додељују из диференцијалног фонда за финансирање активности народних самоуправа, односно, буџет ће бити допуњен средствима преко конкурса.

Посебна тачка дневног реда је посећена овогодишњим конкурсима. Председница Теодора Крунић Дунаи је најпре информисала чланство да је обрачунат једини прошлогодишњи конкурс, помоћу којег је објављена књига под насловом „У служби цркви и народу“ о протојереју-ставрофору Михаилу Крунићу, а да се на одлуке о поднетим овогодишњим конкурсима још чека. Сентиванци су аплицирали за средства за приређивање програма

празника, за приређивање српских плесачница и наравно за обележавање храмовне славе. Осим тога, самоуправа је поднела конкурс за прибављање средстава за наставак и завршетак изолационих радова у згради парохије.

Разговарало се и о постављању спомен-плоче протојереју-ставрофору Михаилу Крунићу на тргу, који носи име некадашњег новосентиванског пароха. Чека се на план и прерачун израде саме плоче која би била постављена на зид, који тек треба да се подигне.

Тема заседања била је и молба, протонамесника Светомира Миличи-

ћа, администратора новосентиванске парохије у вези са прикупљањем доброволних прилога верника за обнову олтара у храму. Конкретности још нису разјашњене, па се о томе може дискутовати тек када буду завршена потребна мерења и састављен прерачун.

Под „Разно“ дотакнут је предлог о приређивању програма поводом Дана жена у заједничкој реализацији Удружења српске заједнице у Новом Сентивану и Сејединске месне српске заједнице, који би био одржан на сам дан празника у Дому цивилних организација у Новом Сентивану.

М. Р.

АКТИВНОСТИ

Пети сајам завичаја у Новом Саду

У Хали „Мастер“ Новосадског сајма, 11. фебруара одржан је пети по реду Сајам завичаја.

На манифестацији, коју су организовали Фонд за избегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону и Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу покрајинске Владе, а којој је присуствовао и заменик градоначелника Новог Сада Игор Црнобарац, присутнима се најпре обратио Александар Ђедовац, директор фонда, а приредбу су отворили министар за рад запошљавање, борачка и социјална питања Никола Селаковић, потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић, као и директор Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Арно Гујон.

„Ова манифестација и ово окупљање потврђује да идентитетска питања, култура и заједништво не могу да буду спутани неким административним мерама и баријерама. Да поштујете друге природно је да прво поштујете себе, а сигуран сам да стижу нове генерације са којима се нешто ново буди, који су патриотски оријентисани и који ће донети неку нову

снагу и српском народу.“ – рекао је Вучевић.

На сајму је учествовало више од 160 излагача из Србије, Босне и Херцеговине, Мађарске, Румуније, Хрватске и Црне Горе, а међу њима и Удружење уметника Круг и Културни центар „Српски венац“ који већ трећу годину заредом учествује на Сајму завичаја у Новом Саду.

„Срели смо неке наше старе пријатеље. Овде је атмосфера фантастична, опуштена, јесте да ове године имамо најмањи штанд, вероватно је узрок што ове године има више излагача у односу на претходне године. Међутим, ми смо се потрудили да представимо све вредности српске заједнице у Мађарској, као и неке наше

пројекте.“ – рекла је Зорица Јурковић Ембер, директорка „Српског венца“.

На штанду Венца били су изложени поједини бројеви Српских недељних новина, најновије издање Српског календара, књиге Јоване Вечић, Николе Ластига, Драгомира Дујмова, као и Драгане и Зорана Меселције. Посетиоци су могли и да виде фотографије штампане на платну поводом пројекта Оптација 100, а нудио се и каталог са изложбе Трон. Штанд је красила и витрина са традиционалним Дешчанским златовезом.

„Српски златовез из Деске је прошле године доспео у регистар нематеријалног културног наслеђа у Мађарској. Сви посетиоци који су гледали златовез били су одушевљени да српска заједница у Мађарској чува свој језик и обичаје.“ – закључила је Јурковић Ембер.

На око двадесетак панова на свом штанду Удружење Круг је изложило панове са фотографијама Ивана Јакшића, на којима је бележи петнаестогодишњи рад овог удружења, чији је он потпредседник. Такође су били

Душан Которчевић, Зорица Јурковић Ембер и Мирко Митар Кркељић

изложени каталози изложби које су организовали у својој галерији која је смештена у самом центру Будимпеште, у палати Текелијанум, задужбини чувеног српског добротвора Саве Текелије.

„Ми смо једна историјска заједница којој административна граница из аспекта културе не значи ништа, јер сматрамо да смо део једног ширег културног поднебља српског. Сматрамо да Удружење Круг има важну улогу, баш због тога што функционише у Будимпешти, која је делом и српски град где су настајале значајне српске институције, рађали се и деловали српски аутори који чине знамените људе српске и светске културе!“ – рекао је Милан Ђурић, председник удружења.

Он истиче да је највећи значај овог сајма што окупља и међусобно повезује Србе из региона, Србе пречане, са својом матицом. Али сматра да су осим традиције, која је на сајму у највећој мери заступљена, неопходни и савремени моменти српске културе.

„Треба да размишљамо и о будућности, да дамо печат који ће бити значајан и за педесет година, да дамо и оставимо квалитет који ће да се помиње деценијама после нас.“ – закључио је Ђурић. На штанду Круга одвијала се и пројекција документарног филма „Бисери Епархије будимске – Манастир Грабовоц“ у продукцији В-Медије и Варош РТВ-а, а 2022. године награђен је специјалном наградом „Медијакулт“ коју додељује новосад-

ски Културни центар „Милош Црњански“.

Организатори поручују да приредба има за циљ да окупи, повеже и ојача заједнички рад институција, организација, завичајних и сродних удружења из Србије и региона, али и да промовише привредни, културни и туристички потенцијал Срба широм света који одлучно чувају традицију од заборава.

На сајму су учествовала и српска удружења из Хрватске, а био је присутан и Срђан Јеремић, заменик жупана Вуковарско-сремске жупаније из реда српског народа који је рекао: „Присутан сам овде како бих дао подршку мојим сународницима, да видим шта је оно што они раде и шта је оно што им је потребно.“

Такође су се представиле и поједине епархије Српске православне цркве, попут Епархије бихаћко-петровачке са 3 манастира.

Поред регионалног повезивања, посетиоци Сајма завичаја имали су прилику да виде богату културу српског народа из више крајева.

На централној бини наступило је преко 50 културно-уметничких друштава а био је приметан и велики број деце. У понуди је била богата гастрономија, ручни радови, као и разна пића, попут домаћег вина и ракије.

Организатори поручују да ће наредне године одржи овај сајам који има за циљ да окупи, повеже и ојача заједнички рад српских институција и организација из региона и Србије.

Дијана Ђурић

Милан Ђурић

Прилика за представљање

ПРОСЛАВЕ

Дан сегединских народности

У организацији месног Дома народности, као центра народносних организација у Сегедину, који је пре више од четврт века основала Локална самоуправа града, 17. фебруара, у репрезентативном културном центру Агора – Сент Ђерђи, подовом Дана сегединских народности, приређен је целодневни програм.

Након прошлогодњег обележавања четврт века постојања институције, први пут се догодило да су народности током целог дана имале прилику за представљање. Већ у раним преподневним сатима, сценом су зацарили млади фолклораша, а међу грчком и пољском омладином нашла се и дечја група сегединске Српске основне школе на челу са руководиоцем Перицом Дунајем. Након њиховог програма следила је представа за децу у извођењу бугарског позоришта „Малко Тетро“ из Будимпеште, на мађарском језику.

Поред ове иновације нешто већи успех, пред бројнијом публиком, имао је концерт озбиљне музике квинтета под управом клавиристе Ђорђа Клеб-

ничког. Професионални музичари у једносатном програму свирали обраде познатих мелодија разних народа, односно, композиције немачких, пољских, украјинских, јерменских, бугарских, грчких и словачких аутора. Занимљиво да је управо овај програм привукао највећи број већинске публике, док су се мањинци, током поподневног програма смењивали на позорници и у гледалишту. Првом приликом се представила формација „Тамбурица Сегедин“, састављена од полазника курса тамбуре, под руководством Тамаша Киша који у Дому народности окупља љубитеље тамбурашке музике, а такође међу дебитантима се нашла и фолклорна група немачке народности у Сегедину, форми-

рана пре годину дана. У програму су се чуле још грчке, украјинске, немачке и пољске мелодије, односно превод песме мађарског класика Шандора Петефија на јерменски језик.

Дан је приведен крају најомиљенијим програмом народносних заједница: ентузијаста су имали прилику да се ухвате за руке и играју већ добро познате грчке, српске и бугарске народне игре.

Поред улаза у велику салу за програме, посредством Удружења заједнице Срба у Новом Сентивану, постављена је фото изложба Лазара Бибића „Коло будућности“.

Дакле, програм овогодишњег „Дана сегединских народности“ није би-

ла уобичајена смотра аматерских друштава која функционишу у оквирима Дома народности, него и прилика за промовисање млађе генерације која се тек сада упознаје са културним вредностима свога народа, а ту делатност врши изван оквира Дома народности. Установа, сходно својим обавезама, и на такав начин настоји да овери присутност немађарског живота у Сегедину и околини и увери већинско грађанство на тремеђи Мађарске, Србије и Румуније да је у интересу савременог суживота, неминовно узајамно поштовање и упознавање културних разноликости и вредности.

М. Р.

СКУД „Јован Лазић“ затражиће помоћ дешчанског КУД-а „Банат“?

Брачни пар Брцан са Мохачанима у барањској ношњи

Као што смо у прошлом броју Српских недељних новина наше цењене Читаоце информисали, на овогодишњој културно-забавној манифестацији „Поход бушара“ у Мохачу, 10. фебруара наступало је и Српско културно-уметничко друштво „Јован Лазић“ из Белог Манастира, Републике Хрватске, које је основано 15. октобра 1947. године и окупља заљубљенике српске песме и игре, сликарства, глуме и хорског певања.

Фолклораша, предвођени председницом ансамбла др Светланаом Пешић, у више наврата су гостовали у побратимљеном граду у Мађарској, а и овом приликом радо су се одазвали позиву организатора. На позорници, постављеној на улазу у „Свилару“, чланови фолклорне групе извели су „Игре из Беле Паланке“, кореографију Бојане Добриловић.

Боравак у Мохачу Беломанастир-

ци су искористили и за обилазак града, односно, посету Музеју „Дорођа Канижаи“, који располаже богатом српском етнографском грађом, па тако и поставком српских народних ношњи, односно, текстилом.

Циљ посете фолклораша из Хрватске био је да стекну увид у српске народне ношње, с посебним освртом на старе барањске ношње, на име, план им је био, а и јесте да изврше реконструкцију свих комада одевне целине српског народа, употребљених оновремено у Барањи, између осталог, и зато јер „српска народна ношња заузима истакнуто место у култури и традицији српског народа. Њена улога кроз историју је веома битна као симбол етничког идентитета, а истиче се и по ликовним и естетским вредностима“.

Руководиоци ансамбла су се веома надали да ће приликом посете музејској установи моћи да ураде и

фотографије, међутим, како нас је информисала др Светлана Пешић, председница Српског културно-уметничког друштва „Јован Лазић“, боравак у Музеју „Дорођа Канижаи“ само је делимично био успешан, на име, иако су се могли дивити предивним иложеним експонатима, ипак, нису нашли, примера ради, убраћај, „женски повез, мараму“, коју су удате жене носиле у првој години брака, обично у свечаним приликама.

Ипак, Беломанастирци нису изгубили наду, на име, информисани су да им помоћ можда могу пружити Дешчани, тачније, чланови Радионице „Златне руке“ при Културно-уметничком друштву „Банат“, који се већ једно време озбиљно баве рекон-

струисањем српских народних ношњи, па тако и џега, врсте капе којом се покрива сплетена коса.

Др Светлана Пешић је већ затражила контакте руководиоца Културно-уметничког друштва „Банат“ и нема сумње да ће челници дешчанског ансамбла ускоро бити потражени по питању постојања, односно, реконструисања, појединих делова барањске српске народне ношње.

Оно што је малтене сигурно да Беломанастирци „куцају на отворена врата“, на име, пре неколико година, тачније, 2018. године, чланови Радионице „Златне руке“ при КУД-у „Банат“, предвођени Евом и Кристифорем Брцаном, извршили су реконструкцију мушке и женске српске барањске ношње, а њихове комплете поклонили су Мохачанима.

Дакле, српски фолклораша из Хрватске имају разлога да се надају – уједно ће се пружити прилика да се два ансамбла тешње повежу и у будуће поведу стручну сарадњу на обострану корист.

П. М.

СКУД Јован Лазић

ИНТЕРВЈУ

Разговор са Зорицом Степанов, добитницом Светосавске награде ССМ

„Циљеви постоје, а првобитан циљ нам је да се не изгуби оно што смо одрадили“

Одлуком Скупштине Самоуправе Срба у Мађарској, Светосавска награда за 2023. годину припала је Зорици Степанов, потпредседници Самоуправе Срба у Мохачу, руководиоцу месне Српске читаонице.

Приликом Светосавске академије, одржане у свечаној сали Текелијанума, у лаудацији се, између осталог, могло чути: „Добро је познато да је Зорица Степанов мотор – срце и душа – српске заједнице у Мохачу. Годинама окупља око себе не само месне Србе, већ и остале људе добре воље, који цене и поштују српску културу, светосавско српско православље. У Српском клубу у Мохачу, сваке треће суботе се одржавају приредбе: књижевне или гастрономске вечери, научно-популарна предавања. Сем тога, организује излете, поклоничка путовања, а у последње време и музичке кампове за децу. Од самог формирања мањинско-самоуправног система, учествује у раду месне српске самоуправе – и моментално је потпредседник бираног тела Срба у поменутом граду. Гаји добре односе са свим народностима у Мохачу, а исто се односи и на сарадњу са локалном самоуправом града.“

Много је поштована, а за свој друштвени рад више пута је награђивана. Посебно се издваја њена делатност на пољу очувања и неговања споменичког наслеђа српског народа у Мохачу: довољно је споменути њену бригу па и рад на пољу обнове гробљанске капеле и капеле на Водици, а и тренутачно се врши спољашња реконструкција српског православног храма у центру града.

Улога Зорице Степанов у српском културном и верском крвотоку у Барањи је од посебног, истакнутог значаја. Она је увек спремна да направи кољиво и обезбеди славски колач. Би-

ло где кумује, увек дарује светиње: то је учинила и ове године у Мађарбоји где је цркви даривала палионицу свећа.

Чини све како би се добар глас Мохача, односно, Барање надалеко чуо. Члан је и Печујско-барањског српског удружења у којој организацији и дан данас испољава видну активност. На њену подршку Срби у Барањи – како у мађарском, тако и хрватском делу – увек могу да рачунају.“

Зорица Степанов била је видно ганута када је сазнала да је добитник Светосавске награде Самоуправе Срба у Мађарској.

„Нисам се надала овом признању, наиме, пре неколико година Скупштина Самоуправе Срба у Мађарској ме је наградила Повељом „Сава Текелија“. Ту повељу сматрала сам признањем мог вишегодишњег рада и баш зато ме је изненадила вест о додели Светосавске награде.“

У лаудацији је истакнуто да Ви већ десетлећима организујете културне приредбе, на плећима носите судбину споменичког наслеђа српског народа у Мохачу. У више наврата сте организовали друштвени рад у циљу спашавања и обнове, примера ради, гробљанске капеле, односно, капеле на Водици.

Нисам ја прва, него моји помоћници, сви они који су се прихватили посла. Сви ми заједно смо решили шта да се ради. Издвојила бих Норберта Бугарског, који је приликом обнове гробљанске капеле већину послова сам урадио. Што се тиче капеле на Водици, тамо смо сви, заједно учествовали у обнови. Без изузетка: нараштаји од педесет, шездесет, седамдесет година, сви су се укључили у друштвени рад и заиста, пуно су помогли. Јесте да смо имали мајстора, међутим, конкурисали смо, извршили сакупљање финансијских средстава, добровољних прилога, радили смо дуги низ година и на крају успели.

На које остварене програме сте најпоноснији?

На све сам поносна. Било је када смо се суочавали са организационим потешкоћама, али смо на крају увек успели да савладамо препреке.

Нажалост, све је мањи број Срба у Мохачу. Колико је лако окупити малобројну српску заједницу уз коју се надовезују и симпатизери, припадници других националности и вероисповести?

Када је основана Српска самоуправа у граду – ми смо формирану у другом циклусу – тада је било знатно више Срба. Када смо се окупили у Српском клубу, просторија је била пуна српског живља. Циљ је био да окупимо не само Мохачане, него и Србе из целе Барање. Конкурсни систем је за нас био потпуно нов, али смо настојали да га у потпуности искористимо. Организовали смо се и

њихово активизирање бити домаћи задатак из Вашег аспекта?

Свакако. Међутим, и то морам признати да када сам ја била млада, ни ја нисам могла на три стране. Сви они имају радна места, морају од нечег

кренули. Тај рад и дан данас траје. Оновремено, као млади пензионер, хтела сам се доказати и све да урадим тако како треба. Јесте да је много требало да радимо, али ја сам око себе увек имала помоћнике, активисте, који су желели да учине све за добробит како нашег народа, тако и свих оних који су нам се придружили. Морам признати да је број Срба јако спласнуо: мало нас је. Стари су помрли, а број младих је скроман. Упркос што су млади у малом броју, помажу наш рад. Са друге стране, припадници других народа, народности, који су нам се придружили, заиста чине све да нам изађу у сусрет и буду саставни део културних програма, приредаба преко којих се промовишу вредности српског народа. Сматрам да сваког треба поштовати, одржавати добре односе било да се ради о Хрватима, Немцима, Ромима, Мађарима. Они нас такође поштују, долазе код нас, као што и ми одлазимо код њих. Поштујемо једни друге.

Долазе Вам и Срби из Хрватске.

Тако је. И не само они, већ и Срби из Србије. Сви они открили су, ако се смем тако изразити, наше вредности.

Споменули сте младе. Хоће ли

да живе. Ту су и они који одлазе у школе – и сад је тако. Ту су, примера ради, моји унуци, који ми такође помажу: ако треба да иду у школу, онда је сасвим природно да је образовна установа на првом месту и тек онда следи остало. Оно, што мене лично радује јесте да сви осећају одговорност и сматрају важним српску културу, светосавску српску православну веру и српски идентитет.

Како даље? Кажу, награда обавезује. Убеђен сам да Ви још увек размишљате о новим циљевима.

Циљеви постоје, а првобитан циљ нам је да се не изгуби оно што смо одрадили. Желимо да покажемо пример младима, да их укључимо у цео крвоток, како би они наставили даље. Друго пак: никада нисмо радили за паре. Пре 25 година, на првој седници, када смо основани, рекла сам да се само онај прими, прихвати, ко хоће да ради у друштвеном раду. Ту нема плате, нема ништа. Упркос томе, ми смо задовољни, све је здравије. Мало нас је, али смо сложни и све ћемо учинити како би се српски језик, српска православна вера и споменичко наслеђе српског народа сачували!

Разговор водио: Предраг Мандић

Браћа Теофиловић, добитници Сретењске повеље

На Сретењској академији, одржаној 10. фебруара, свечаним чином додељена је Сретењска повеља браћи Ратку и Радиши Теофиловић

Повеља је намењена људима из матичне земље и окружења, који су својим радом доприносили у повезивању Срба у Мађарској са матичним народом и његовом државом.

Ратко и Радиша, близанци Теофиловићи, рођени су 1966. године у Чачку. Музиком почињу да се баве 1983. године у родном граду, као чланови омладинског хора „3. децембар“ под руководством диригента Предрага Перуничича. Хор је шест година у низу био првак на такмичењима омладинских хорова Србије. После неочекиване смрти хоровађе, браћа Теофиловић се осамостаљују, почињу да истражују старе музичке записе и музичку баштину Србије и Балкана. Резултат тога рада била је њихова препознатљива иновација у интерпретирању а саpella у два гласа. Постају јединствени на Балкану, односно у свету традиционалне музике Европе.

Професионалну певачку каријеру су започели у првој половини 1990-их година када су снимили 30 песама за РТС. Од средине 90-их почиње и њихова изузетно успешна и богата концертна активност, током које су наступили у САД, Канади, Јапану, Нигерији и 13 земаља Европе. Међу њима је и Мађарска, где су чести гости мађарских етномузичких фестивала. У својим наступима развили су сарадњу и са инструменталистима. У Србији су били учесници свих значајнијих музичких манифестација, као што су „БЕМУС“, „Мермер и звуци“, „Дани српског духовног преображења“, „Хомољски мотиви“, итд.

До сада су објавили 6 ЦД-а. Прва два ЦД-а, можда и најчувенија: „Чувари сна“ (1998) и „Сабазорски ветрови“ (2002) објавили су они сами. Посебно бисмо истакли и њихов заједнички са Мирославом Тадићем, чувеним гитаристом из Лос Анђелеса и цд „Видарица“ (2012).

Проф. др Ненад Љубинковић, недавно преминули великан српске фолклористике, уметност браће Тео-

филовић описао је овако: „Музичко остварење Теофиловића није само наставак трагања за савременим етно-звучним изразом, оно јесте и свеколико трагање за смислом и лепотом живота.“

Теофиловићи редовно дају концерте на Косову и Метохији, учесници су на манифестацијама Срба у окружењу у српском исељеништву широм света, а наступају и у амбасадама Републике Србије. До сада су 4 пута били гости Срба у Мађарској. Три пута су дали концерте пред нашом публиком, први пут 2002. године у мраморној сали Етнографског музеја, а наступили су и на Сретењској прослави у Будимпешти у нашој организацији.

Својим музичким иновацијама, уметничким квалитетом и наступима пред нашом публиком браћа Теофиловићи су допринели да Срби из Мађарске још боље упознају и заволе истинске вредности изворне српске вокалне народне музике. Они су својом музиком истакли савремени начин чувања традиционалних вредности, као важан задатак сваке српске заједнице, ма где се она налази.

Да су на правом путу, доказује и каријера и присутност на сцени од више од три деценије.

На питање како би оценили свој опус који гаје, песме које негују да биле отргнуте од заборава, Ратко Теофиловић каже:

„Многе од тих песама су се негде зауставиле. У неким библиотекама нико их није отварао годинама. Када су песме са Косова и Метохије у питању, етномузиколошки записи Миодрага Васиљевића су најзначајнији. Наш рад у трагању за тим песама је врло дуготрајан процес и још је веће задовољство када откријете нешто непознато, што има подједнаку вредност као и песме које су се дуги низ изводиле, ушле у народ и постале познате. На нама јесте да то трагање за звуком, трагање за лепотом и смислом, наставимо. Препознајемо универзалне емоције неког појединца из

народа који је те песме изводио, написао, а његово име не знамо. Ми смо успели да им дамо дух овог времена, да их оживимо, препознамо неку прошлост која постоји дубоко иза, да им дамо перспективу у будућности. Надам се да је ово пут тог истинског рада и резултата, када је у питању уметност. Да у том тренутку живите ту уметност, да је дајете и да јој продужите век трајања.“

Сазнајемо да су аранжмани двогласни и интересантно је да код свих песама не постоји могућност да се ураде двогласи. „Успели смо да урадимо око 200 песама у архаизмима који нас занимају, где се ми најбоље осећамо. Технологија рада је врло једноставна; ја изведем песму, дам је Радиши и онда он трага за тоновима у које ће се претапати. Када се добије сагласје, када се емоције споје, онда почиње унутрашње задовољство и знамо да смо на правом путу. Тек тада почиње суштински рад - вежбање, вежбање, вежбање и тек када се максимално припреми, онда се песма изводи пред публиком и у том тренутку настаје уметност. Многе од тих песама су стотину пута отпеване, пре него што изађу пред људе. Трудимо се да на новим издањима буду неке нове песме, које имају дубљи садржај, духовну поруку коју носе. Оне нису само народне, оне имају универзални код, који препознају све цивилизације. Драго ми је што смо ми провели пуно времена у Мађарској, певали на многим концертима и фестивалима. Када радите програм за концерт, он мора да има одређену динамику. Мора да буде тихих песама, балада, треба да буде епских, снажних, такође и ритмичних песама. То није једноставно када је у питању само глас који треба то да направи. Глас мора да створи слику, да пренесе приче које су биле извор тих песама. Програм је различит, зависи и од тренутка, зависи где се пева. Ако је

простор сакрални, њему одговара мирнији програм, ако су у питању фестивали, динамика мора да буде различита. Наше песме се углавном везују за епску народну поезију која је сачувала историју нашег народа, али треба истаћи да је наша лирска народна поезија нешто посебно, чију су лепоту открили и Гете и Барток, а ми, ако негде на трагу тих великана, направимо и мали корак, мислим да смо доста урадили“, изјавио је Ратко Теофиловић за наш лист.

Следећи наступ ће имати поводом добијене Вукове награде, њиховог првог признања у Србији. Очекују их наступи у Кањижи, Голубачкој тврђави, а за Ускрс ће у Дубајију одржати целовечерњи концерт.

„Нама су највеће награде када нам неко организује концерт, када дође публика и када, заједно са слушаоцима, стварамо лепоту која је настала у неким прошлим временима. Све друге награде означавају врхунац каријере и доказ су да све што радимо има смисла“, рекао је Ратко Теофиловић.

Катарина Павловић Бачи

ПРОСЛАВЕ

Трифунданска прослава

Први јавни наступ
Хора „Рузмарин“ у Калазу

У животу Културно-уметничког друштва „Рузмарин“ у Калазу, које ће ове године прославити 20. годишњицу свог постојања, 17. фебруар 2024. биће златним словима уписан. У склопу празновања Светог Трифуна, заштитника ансамбла, хор, који је основан, тачније, почео да функционише јуна прошле године, први пут је јавно наступао у месном српском православном храму где је од почетка до краја пратио свету литургију.

Како је дошло до формирања певачке дружине ансамбла коју предводи Ева Прачко, иначе, дугогодишњи члан будимпештанског Ораторијског хора „Szent István“ (Свети Иштван)?

У мају прошле године Агнеш Хирјак, члан Културно-уметничког друштва „Рузмарин“ одлучила је да се крсти у калашкој српској православној цркви. Њена одлука подстакла је играче ансамбла да јој припреде изненађење и благословом протонамесника Зорана Живића, месног пароха, приликом крштења, отпојали су једну црквену песму.

Тај моменат био је пресудан, наиме, фолклораши су након пригодног славља, крштења своје друге, донели одлуку да крену својеврсним изучавањем литургијских песама, учењем појања. То њихово опредељење подржали су како духовни пастир Калазлија о. Зоран Живић, тако и ђакон

Стефан Милисавић из Помаза, који је марљиве и одлучне „Рузмаринаше“ увео у свет православља, пренео им почетна, основна знања појања.

У међувремену – пошто се у цркви налазио једино један литургијски приручник српског црквено-народног појања, који је на самом старту рада на употребу добила хоровађа Ева Прачко – Зорица Косновски, уметнички руководица подмлатка ансамбла, уједно, потпредседница друштва, побринула се да сви заинтересовани хористи добију по један примерак „Божанствене литургије“. Приручници, потребни за појање, набављени су и купљени у Београду, па се могло кренути са радом и пробама.

Пошто су чланови „Рузмарина“ сви запослени, савим је природно да су хорска занимања од самих почетака тако организовали да су се она одвијала у вечерњим сатима, након радног времена. Активисти се обично окупљају у кући Јаноша Кручаија, но, наравно, дешава се да се нађу код другог – увек се нађе неко ко је вољан да угости остале марљиве хористе како би се певало, појало. Недељно једанпут, два сата.

Тако се стигло до свечаног обележавања Трифундана, крсне славе „Рузмарина“, која у животу ансамбла представља посебан догађај.

Након 2022, када су за свог патрона

узели Светог Трифуна, једног од Христових великомученика, који је пострадао за хришћанску веру, „Рузмаринаши“ су већ по трећи пут приредили свечано празновање крсне славе.

Прослава заштитника отпочела је светом литургијом у светињи, посвећеној Сабору Светог архангела Гаврила, где је литургију служио протонамесник Зоран Живић, парох калашки, а у олтару га је служио Пера Косновски.

Хористи – њих четрнаест – предвођени хоровађом Евом Прачко, били су видно узбуђени, али су успели да савладају трему, па су од почетка до краја богослужења молитвено учествовали и одговарали, а апостол је читала Зорица Косновски. И она је била видно ганута, наиме, приликом припреме за читање апостола, контактирала је своју мајку Теодору Крунић Дунаи са којом је евоцирала успомене, из времена када их је отац, односно, деда, протојереј-ставрофор Михаило Крунић, парох новосентивански саветовао како ваља читати одломке богослужбене књиге.

Окончањем свете литургије, сви су прешли у месни Дом културе и библиотеку „Карољ Кош“ где је код иконе Св. Трифуна – уз појање Тропара једном од Христових великомученика од стране хора – о. Зоран Живић обавио освећење и резање славског колача, односно, благосиљање кољива. Празничне тренутке парох калашки искористио је за одржавање пригодне славске беседе приликом које је рекао следеће: „Ми не знамо Божју промисао и његов план у свету. Али, једно сигурно знамо: Бог жели да сви будемо заједно са њим. Није битно одакле долазимо, где припадамо, али он жели да сви имамо своје место у царству небеском. Онога дана када сте ви одлучили да узмете Св. Трифуна као заштитника, ви сте услишили онај Божји глас, који вас позива к себи. Када човек отвори прозор, у кућу ће ући и сунчева светлост и свеж ваздух. Онда када сте ви отворили прозор, у ваше друштво је ушла благодат Божја. Доказ тога јесте да од дана када сте почели да славите Св. Трифуна, благодат Божја је унела своје дарове и ето, хвала вама, што ви данас учествујете и на светој литургији као хор. Желим да се благодат Божја умножи, да дарови Светога Духа буду на свима вама, на вашим породицама, на вашим ближњима и да дуго година – поред неговања културе, коју практикујете – славимо име Божје. На крају своје проповеди прото-

намесник Живић је члановима КУД-а „Рузмарин“ пожелео добро здравље, много успеха у културном раду и „да дуго година заједно славимо име Божје“.

Трифунданско празновање, потом, настављено је у великој сали Дома културе где је уприличена трпеза љубави. На самом почетку агапеа „Оче наш“ се чуо на мађарском, немачком и српском језику, а након свечаног ручка, прослава заштитника Културно-уметничког друштва „Рузмарин“ приведена је крају општенонародним весељем на којем се за добро расположење фолклораши и њихових гостију побринуо Оркестар „Ruzmarin FolkeStars“.

Што се пак тиче даље перспективе Хора „Рузмарин“ Зорица Косновски нам је рекла следеће: „Ми смо појање учили из ове књиге. Међутим, план нам је да на светим литургијама појимо тако, како су некада стари појали у калашкој српској православној цркви тј. волели бисмо да научимо „калашко појање“. Сви они људи, које смо до сада потражили, радо су нам изашли у сусрет и пружили нам помоћ. Некадашњег појца Славка Ацкова, који је оновремено од старијих учио појање, снимили смо и увек слушамо снимак. Међутим, ми смо чули да постоје и други неки архивски снимци и сада покушавамо да уђемо у траг тим касетама. Жарка нам је жеља да што боље научимо наше појање, православне литургијске песме, уз које бисмо временом волели да прикључимо и репертоар, састављен од наших световних песама. Искрено се надам да ћемо успети у тим нашим настојањима.“

Предраг Мандић

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (92)

ФЕЉТОН

Тога дана Банатски Карловац је предат огњу и пелелу

Хонведи се заталасаше, па уз дивљи ратни поклич силином навалише на банатске граничаре натпоручника Јефте Барајића.

У тај трен, топовско ђуле откиде главу добошару који је до малопре, по затегнутој кожи бубња ритмички још ударао знак за јуриш. Млаз топле крви размаза се капљама по Савином лицу. Изнова језа. У утроби мучнина. Замало да поврати када се на врху шанца појави мађарски барјак. Хонведи се заталасаше, па уз дивљи ратни поклич силином навалише на банатске граничаре натпоручника Јефте Барајића. Продирали су све дубље и дубље. Наста борба прса у прса. Језиви метеж, сумануто рвање и гребане, тешко песничење оловним песницама, снажно гурање и немило гажење, бесомучно чупање гркљана крупним прљавим шакама, плување крви, помахнитало размаживање и ударање чврстим кундацима, свирепо клање добро наоштреним ножевима, јагаганима и бајонетима. Огромно клупко избезумљених људи котрљало се по разгаженом снегу...

Недуго потом српски бранитељи и сељани дадоше се у бекство. Посрћући преко џомби оранице, хитали су у правцу Алибунара, а неки срећнији још су успели и да ускоче у пренатрпана запрежна кола. Остали су безглаво јурцали по снегом прекривеној њиви. Два ескадрона Вир-

тембершких хусара галопом пође за њима у потеру. Многи Карловчани страдаше од британских сабљи разјарених мађарских коњаника.

Тога дана Банатски Карловац је предат огњу и пелелу. Свуд по сокацима укочени лешеве. Тамне риђе мрље крви опоганише јутрашњи снег.

Вилински прође крај једне авлије и у чуду стаде. На једној гомили лежало је најмање чердесет српских војника. Изнад њихових дивљачки искасаљених телеса лебдела је мека прозирна пара још неусирене крви.

Саву обузе несавладива дрхтавица. Мучнина га одвлада и поврати.

Јахајући сивца, Дамјанић мирно припали цигару. Погледом само овлаш пређе преко остатака уништених шанчева и ватреном стихијом захваћеног насеља. Горд и прав попут јаблана одавао је утисак потпуно прибраног и сасвим задовољног човека. Израз његовог лица одавао је став високог официра који је професионално извршио свој задатак. Изгубио је свега десетак хонведа. Један црномањаста официр

управо му је рапортирао о српским губицима. Седам официра и три стотине војника и цивила, махом жене и деца.

Кад спомену цивиле, Дамјанић се једва приметно трже, па скрши обрве. Тад окрену главу и угледа Саву како се повија ка земљи и повраћа. Приђе му: „Е, мој млади ордонансе, добро ви мени дошли на пир бога Марса!”

Сава се исправи. Обузе га неугодни осећај стида и нелагоде, уз то и самопрекор, мисао о погубности непрестане потребе за самодоказивањем.

„За сваку бољу има лека!”, рече дубоки басом Дамјанић, па му пружи своју чутурицу. Блед као крпа, Вилински прихвати пиће и отпи пар гутљаја љуте препеченице. Укус му беше однекуд познат. „Е, нико не пече

тако добру шљивовицу као што то умеју само наши ходошки калуђери!”, рече одважно пуковник, посебно нагласивши оно „наши”, па му лице прекри нешто налик на осмех. „На мом венчању служила се првокласна ракија игумана Емилијана Кенгелца. Од тада пијем искључиво његову утешитељку!”

Сава се мало окрепи и без иједне речи врати чутуру. Сетио се одличне очеве ракије коју је годинама куповао од настојатеља манастира Ходош, надомак Арада.

„Штета!”, оте се Дамјанићу. „Е, баш велика штета, мој наредниче, што тако узалудно гине српски народ! Хја, шта ћеш? Тешко ногама под лудом главом!” (...)

Драгомир Дујмов

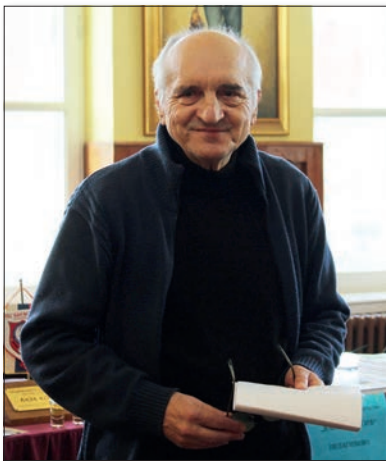

Бој између мађарских хонведа и српских устаника

Књига „Лелуј” Давида Кецмана Даке објављена у Будимпешти

ПРИКАЗ

О љубави, тишини и о самоћи

Давиду Кецману Даки, песнику и прозном писцу, есејисти, критичару и публицисти који живи и ствара у Сомбору, средином јануара из штампе је изашла и двадесет и девета књига. Реч је о књизи песама „Лелуј” објављеној у издању Задужбине Јакова Игњатовића и Српске народносне самоуправе у Ерже-

бетварошу у Будимпешти. Иначе, код истог издавача је током минулих седам година објављено још четири Кецманових дела. Књиге есеја и књижевних критика о савременој српској прози на тлу Мађарске „Провид кроз сва времена”, 2019. и „Тајанством минули”, 2022. године, као и књиге прозе и прозаида „Жива слика” (2016), и „Наспрам дрвета које светли” (2021).

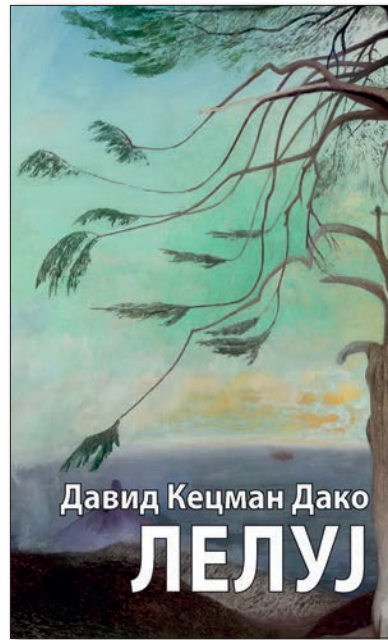
„Лелуј” је збирка изабраних као и новијих лирских остварења. Избором је обухваћен до сада најшири Кецманов лирски опус који је настајао и обтоком минулих пет и по деценија, у периоду од 1969. до краја 2023. године. Између проложке песме „Ход бунилом” и епилога „Ход брисаним простором”, а обе су о пустоши и о осамотности, налази се седам циклуса са окупно осамдесет и шест песама. Битно је истаћи да је овим избором сам аутор пружио могућност ширег увида у значајке свог самосвојног, а посево оригиналног лирског концепта са веома наглашеним личним печатом какав настаје вештом синтезом традиционалног и урбаног

песништва. На ово у својим пропратним рецензијама указују и рецензенти, новосадски песник Перо Зубац и сомборски критичар-есејиста Јожеф Ј. Фекете, засигурно најбољи познаваоци целокупног опуса Давида Кецмана, било да је реч о његовој поезији, поетској прози или о критичко-есејистичком опусу.

„Биће, ипак, да је и ово књига о самоћи, о самштини, о филозофији осаме, одбегу од беса, о бегу у мало и у своје, одбрани од самоће речју која се саопштава ономе далеком пријатељу кога нема у близини. И сва мекоћа ове поезије, сва њена енигматичност у порукама, замагљеним и затомљеним, јесте таква, јер је таква и морала бити” – записао је песник Перо Зубац уз запажање да је „Давид Кецман Дако увек имао великих препрека на свом песничком путу, а све му се угледније странице отварале. То је део неке божанске правде на коју ми, смртни, немамо утицаја. Књига песама „Лелуј” је и питка и затворена у шкољку смисла. Таква је да неке странице ваља читати поново, тражити оно неречено, а што је у стиховима казано. Наћи светло душе, лепоту самоће. „Све самљи, све мањи, провидан као вода” – казује овај песник, али је истовремено и све утишанији и све гласнији. Све мудрији и

све лапидарнији. Нема вишка речи, нема вишка осећања и нема вишка горчине. Књига писана и прављена с мером. Тако данас писац ове књиге уме. Давид Кецман Дако дарује својим читаоцима једну мудру, лепу, опожну и лековиту књигу.

Д. Д.

НЕВЕН

Дан државности Србије на Тргу ружа

Србију, моја земљо света

Србију, моја земљо света
земља по којој јунак шета
матична земља Немањића
славног јунака Лазара
Хребељановића

Крви су пролила
због Турака Османлија
под њиховој власти петсто
година си била
док се свест јунака није пробудила

Србију, моја земљо света
земља по којој јунак шета
пробуди народ свој
нека буде сам јунак свој

После ослобођења за самосталност
своју
Срби сарађују као пчеле у роју
Победу у Првом и Другом
светском рату си однела
велике заслуге и углед си добила

Србију, моја земљо света

земља по којој јунак шета
Сви јунаци живот остављају
на олтару отаџбине своје
Никад нећемо укаљати име твоје

Србију, моја земљо света...

Тиса Васиљевић, 11/ц
Српска гимназија „Никола Тесла“
Будимпешта

Обележен Дан државности
Србије на Тргу ружа

У четвртак 15. фебруара обележава се Дан државности Републике Србије што се традиционално прославља и у Српском образовном центру „Никола Тесла“ у Будимпешти. Ове школске године овај празник није обележен централном прославом него је одржан у другачијем облику – по одељењима. Тако су ученици од 5. до 11. разреда са својим разредним старешинама у својим учионицама одгледали први снимљени српски неми филм „Живот и дела бесмртног Карађорђа“. Филм је снимљен далеке 1911. године у режији Чича Илије Станојевића. Главну улогу је глумио Милорад Петровић.

Д. Дујмов

Прослава Сретења у Батањи

Сретење се као верски празник слави од првих векова хришћанства, а посебно свечано од 544. године, у време цара Јустинијана, представља сећање на дан када је Богородица први пут увела у јерусалимски храм новорођеног Христа да га посвети Богу.

Према члану 1. Закона о државним и другим празницима, државни празник Републике Србије јесте Сретење – Дан државности Србије. То је спомен на дан када је на збору у малом шумадијском месту, Орашцу, 1804. године почела борба за коначно ослобођење од петовековног робовања под Турцима, дан када је подигнут Први српски устанак и дан када је у Крагујевцу 1835. године издан и заклетвом потврђен први Устав Књажевства Србије, познатији као Сретењски устав, један од најлибералнијих и најмодернијих у Европи тог времена. Због историјског значаја за српски народ и државу, 15. фебруар је узет као почетак стварања модерне српске државе и као национални празник који се слави од 2001. године.

Поводом Сретења – Дана државности Србије – у Батањској двојезичној српској основној школи и забавишту 14. фебруара одржана је свечаност у част почетка Првог српског устанка у Орашцу, под вођством Ђорђа Петровића Карађорђа. Ученици 6. разреда, на челу са разредним старешином Весном Галић, припремили су кратак програм, који је тематски био везан за Сретење, говорили су о Карађорђу, Првом српском устанку и Сретењском уставу, као и о песмама које певају о тим догађајима. Једна о тих песама је свакако и „Востани Србије“ коју је написао Доситеј Обрадовић током Првог српског устанка.

Догађаји с почетка 19. века, јесу светионици и темељи слободе и демократије српског народа и српске државе те се васпитно-образовна институција на југоистоку Мађарске труди да оваквим програмима и сећањима ода част прецима, који су се подigli како би обезбедили слободу за српски народ и државу.

Станислава Ђенеш Екбауер

Дан државности Србије прослављен и у Ловри

Српска основна школа у Ловри је 15. фебруара на достојан начин прославила Дан државности Србије – Сретење – у спомен на почетак Првог српског устанка 1804. године и чин Сретењског устава 1835. године.

Ове године су програм приредили ученици четвртог и петог разреда. Они су прочитали пажљиво одабране текстове у вези са овим историјским дешавањима наше матичне земље.

Ученици су приредбу оживели читањем одломака пригодне народне песме „Почетак буне против дахија“

и родољубивом песмом Ђуре Јакшића „Отаџбина“.

У програму су учествовали ученици четвртог разреда: Далибор Киш, Дамир Колтер Мијатовић, Мила Вејмолта и ученици петог разреда: Балинт Вишки и Кристијан Коша.

Ученике је припремила професорка српског језика и књижевности Јулијана Которчевић.

На крају програма, наши прваци су одиграли коло „Српкиња“. Плес је са ђацима увежбала Тимеа Нађ. За декорацију се побринула наша колегица из будимпештанске српске школе, Анита Шухајда.

Милена Милановић

КОНКУРС ЗА СРПСКУ СТИПЕНДИЈУ

Самоуправа Срба у Мађарској расписује конкурс за додељивање „Српске стипендије“ за студенте и средњошколце за II семестар/полугодиште школске 2023/24. године који припадају српској заједници у Мађарској. Детаљне конкурсне услове и поступак вредновања пристиглих конкурса садржи „Правилник о српској стипендији“ који је усвојила Скупштина Самоуправе Срба у Мађарској, а налази се на интернет страници www.szerb.hu.

Опште информације:

1. Кандидати који имају права да конкуришу

Приликом додељивања Српске стипендије ССМ (у даљем: „стипендија“) конкурисати могу кандидати (треба да имају мађарско држављанство) који студирају на Одсеку за српски језик и књижевност Филозофског факултета ЕЛТЕ БТК у Будимпешти, Катедри за славистику Филозофског факултета у Сегедину, студенти више школе за учитељице и васпитачице на српском смеру (на ЕЛТЕ у Будимпешти) или они који стичу прву диплому за учитеље српске народносне струке, а конкурисати могу и они који стичу тзв. „мастер“ диплому (мастер образовање), или студирају на другим институцијама високог образовања, затим средњошколци (гимназијалци) Српског забавишта, основне школе, гимназије, колегијума и библиотеке Никола Тесла у Будимпешти (седиште: 1074 Budapest Rózsák tere 6-7) а и они који похађају мађарске средње школе које су организованим оквирима укључене у српски народносни васпитно-образовни систем, без обзира на њихово држављанство. Кандидат треба да задовољи и следеће услове:

- а) да је дао изјаву да припада српској народности;
- б) да му просек успеха на полугодишту пре предаје конкурса буде барем 4.00, а у случају првог семестра на факултету да просек достигне 4.00. Студент треба да постигне 30 кредитних бодова по семестру, а да просек за средњошколце буде 4,30;
- в) да заједно са законским представником истовремено са предајом конкурса приложи писмено одобрење за руковање личним подацима (према овом правилнику)
- г) да је редован самофинансирајући студент по ССIV Закону о високом образовању из 2011. године 46. параграф § (1) тачка с), или да је студент који се финансира из мађарског државног буџета (слободно коришћење стипендије).

Стипендију може да добије средњошколац/студент који је

- а) у назначеном року предао сву документацију одређену расписаним конкурсом;
- б) задовољава условима ових одредби и расписаног конкурса;
- в) обавезује се да по свом избору, у семестру у којем добија стипендију, врши студентски научни рад или активно учествује у раду неке организације српске заједнице;
- г) за студенте је потребно да напишу мотивационо писмо о свом раду у оквиру српске заједнице у Мађарској, обим текста је максимално две странице.

2. Износ стипендије

Износ стипендије је максимално 75.000.- форинти по средњошколцу/студенту за један семестар, односно полугодиште.

3. Садржајни и формални захтеви конкурса:

Конкурс се предаје у једном примерку, на папиру, испуњен на компјутеру, потписан од стране средњошколца/студента, на формулару (прилог бр. 1. овог правилника, односно налази се и посебно на страници www.szerb.hu) и са следећим прилозима:

- а) биографија кандидата (ученик/студент),
- б) фотокопија или извод о потврди просека

4. Начин, место и рок за предају конкурса

Конкурсна пријава се пише на српском језику, може се предати путем поште, на адресу Канцеларије Самоуправе Срба у Мађарској (Szerb Országos Önkormányzat Hivatala, 1055 Budapest, Falk Miksa u.3.) или се предаје лично на Секретаријату ССМ (1055 Budapest, Falk Miksa u.3, радно време: понедељак-четвртак 9.00-15.00, петак 9.00-12.00)

Напомена: на коверти треба означити следеће: „Конкурс за Српску стипендију“. Рок за пристизање конкурса у Канцеларију ССМ: **11. март 2024. године до 15.00 часова.**

Самоуправа Срба у Мађарској

АПЕЛ

Пре две године урађена је изолација (пресек зидова) на светом храму у Десци. Пошто су се зидови изнутра осушили, требало би малтерисати и кречити. Нажалост, не постоје конкурси, који подржавају овакве извођачке радове. Покушавамо да тражимо финансијску помоћ са разних страна, поред тога и добровољне прилоге. Зато се обраћамо молбом свим људима добре воље, који су вољни и имају могућност да нам финансијски помогну, да то ураде преко банковног рачуна:

MBN BANK 57400059 - 10100637

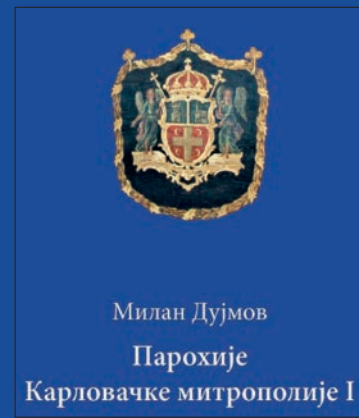
Унапред ХВАЛА на разумевању и помоћи!

О. Светомир Миличић, парох дешчански и Дешчанска српска православна црквена општина

1. март 2024. у 19 часова
Српско позориште у Мађарској
Будимпешта, Улица Нађмезе 49
Карте доступне на: jegy.hu

Ловранска Српска самоуправа
срдечно Вас позива на промоцију
књиге

на изложбу Анастасије Савић
и концерт Ангелики Иванов.

Место: Дом културе, Ловра,
Ул. Дожа 79
Време: 2. март 2024. 17:00

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЕРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✦ *Издавач:* Српски медијски центар (ДОО-Кфт.) ✦ *За издавача:* Радојка Филаковић ✦ *Финансијер:* Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ✦ *Фоторедактор:* Иван Јакшић ✦ *Седиште редакције:* Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ *Поштанска адреса:* Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ *Контакт:* srpskenedeljenovine@gmail.com *Web:* www.snnovine.com ✦ *Графички њеплом листа:* Тибор Фуксел ✦ *За штампању:* Szedéstudió Bt.: Ференц Ибош ✦ *Текстуалне прилоге и фотографије* примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✦ **СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ** су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – **ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ** УДРУЖЕЊА **КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ**, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✦ **HU ISSN 2061-0238**

ДУХОВНОСТ

Припрема елабората за рестаурацију текстила

Помоћ матице Музеју Епархије будимске

Делегација стручњака Етнографског музеја у Београду, недавно је боравила у Сентандреји, у седишту Епархије будимске, где је том приликом извршила увид у текстилни фонд музејског депоа.

ји се налазе у прилично лошем стању.

Међу њима се налазе одежде, пре свега, фелони, епитрахиљи, има разних покривача за дискос, путир, има и причесних пешкира, који су на танком белом платну, али веома лепо везени – сви они захтевају рестаурацију.

Стручњаци београдске музејске установе су извршили детаљан преглед текстилне грађе, прегледали су цео фонд Сентандрејске збирке и моментално припремају елаборат за рестаурацију предмета.

Како нас је информисао Коста Вуковић, кустос Музеја Епархије будимске, иако су београдски стручњаци направили белешке, урадили фотографије и на путу су да ураде рестаураторску документацију, за сада нису

у разговору са Костом Вуковићем, кустосом Музеја Епархије будимске, гости из Србије обавезали су се да ће се у рестаураторској радионици Етнографског музеја у Београду извршити рестаурација текстилног материјала Сентандрејске збирке, која до сада није рађена.

Првенствено, пажња је дуги низ година била посвећена рестаурацији икона, међутим, сада је на ред доспео текстил, који је помало био маргинализован, запостављен. Ова вест и зато веома радује, јер се у депоу наше музејске установе налазе драгоцени материјали из 18. века.

Пошто Етнографски музеј у Београду располаже озбиљном специјализованом рестаураторском радионицом, постигнут је договор да се пребаца 25 текстилних предмета, ко-

прецизирали термин до када морају извршити рестаурацију текстилних предмета.

Сви се надају да ће се са радовима кренути још током ове године, а хоће ли се рестаураторски послови обавити до краја календарске године – остаје да се види, наиме, рестаурација текстила изискује исто тако пуно времена, као и друге, сложеније рестаураторске експертизе.

У сваком случају, оптимизам постоји, а поред већ наведене припреме елабората за рестаурацију текстила, ваља истаћи и радове који се врше на рестаурацији царских двери Преображенске цркве, коју врше стручњаци Покрајинског завода за заштиту споменика културе из Петроварадина.

„Преображењска црква, по својим архитектонским, сликарским и при-

мењено-уметничким обележјима барока, рококоа и неокласицизма, по усклађеном односу и прожимању тих обележја, као успелог вида њихове симбиозе, прворазредни је споменик српске уметности 18. века. Иконостас у цркви су иконописали украјински иконописци из „древног Кијева“, а данас се сматра једним од највелепнијих иконостаса у српској уметности друге половине 18. века“.

Између осталог, и радови на царским дверима Преображенске цркве, те рад и планови Музеја Епархије будимске нашли су се на тапету заседања редовне годишње седнице Епархијског савета Будимске епархије, која је одржана 10. фебруара у Сентандреји.

На дневном реду седнице нашли су се разматрање рада и финансијског пословања Епархије у прошлој 2023, формулисање плана рада и буџета за текућу 2024. годину, извештај о раду црквених општина у протеклој години, извештај о раду и финансијском пословању Музеја Будимске епархије у 2023, план рада и буџет поменутог музеја у 2024. и тачка под „Разно“.

Што се тиче делатности Музеја, посебно радује чињеница да је музејска установа прошле године успела да повећа сопствени приход, наиме, број посетилаца музеја је лане скоро удвостручен у односу на претпрошлу годину, што је заиста похвално.

Наравно, Музеј је пун планова и волео би да у зависности од средстава што више утרוши у стручну делатност, рестаурације, заштиту, публикације, пропагандни материјал, изложбени делатност, међутим, пуно тога зависи и од државне дотације.

План за ову годину је у склопу свеопште делатности Епархије будимске усвојен, а међу пројектима који се планирају од стране Музеја истиче се организација привремене изложбе дела, које потиче од Уроша Предрића, представника академског реализма, мајстора

портрета, икона и историјских композиција, а везује се за сентандрејску породицу Вујић.

Осим ове значајне поставке, Музеј жели да поправи осветљење установе, које није најадекватније – мораће се мењати поједине лампе.

Постоје још понеки технички задаци који се у предстојећем периоду морају урадити, дакле, посла има.

Коста Вуковић је нагласио и важност обезбеђивања погоднијих услова у поткровљу за изложбени простор – треба рећи да овде се још нису приредиле изложбе, међутим, воља постоји да се изврши адаптација.

У међувремену, очекује се долазак рестауратора како би се завршио посао у Преображенској цркви, почело је истраживање у Српском Ковину, који пројекат такође очекује свој наставак, а има и других планова, који чекају на своје остваривање.

Наравно, захваљујући партнерима из Србије, пре свега, Галерији Матице српске и Покрајинском заводу за заштиту споменика културе, размисља се о разним пројектима, чија реализација, међутим, зависи од великог броја фактора.

Предраг Мандић

